शेषोत्सर्गे कर्म्मभिर्द्देहमोक्षे सरस्वत्यः श्रेयसे संप्रवृत्ताः। यूयं नित्यं सर्व्वपुण्योपवाह्या दिशध्वं मे गतिमिष्टां प्रपन्नाः।
या वै यूयं सोऽहमद्यैकभावो युष्मान्दत्त्वा चाहमात्मप्रदाता। मनश्च्युता मन एवोपपन्नाः सन्धुक्षध्वं सौम्यरूपोग्ररूपाः।
एवं तस्याग्रे पूर्व्वमर्द्धं वदेत गवां दाता विधिवत् पूर्व्वदृष्टं। प्रतिब्रूयाच्छेषमर्द्धं द्विजातिः प्रतिगृह्णन् वै गोप्रदानेविधिज्ञः।
गोप्रदानीति वक्तव्यमर्घ्यवस्त्रवसुप्रदः। ऊर्द्ध्वास्या भवितव्या च वैष्णवीति च चोदयेत्।
नाम सङ्कीर्त्तयेत्तस्या यथासंख्योत्तरं स वै। फलं षट्त्रिंशदष्टौ च सहस्राणि च विंशतिः। ३६८०
एवमेतान् गुणान् विद्याद्गवादीनां यथाक्रमं। गोप्रदाता समाप्नोति समस्तानष्टमे क्रमे।
गोदः शीली निर्भयश्चार्घदाता न स्याद्दुःखी वसुदाता च कामं। उषस्योढा भारते यश्च विद्वान् विख्यातास्ते वैष्णवाश्चन्द्रलोकाः।
गां वै दत्त्वा गोव्रती स्यात्त्रिरात्रं निशाञ्चैकां संवसन्तेह ताभिः। काम्याष्टम्यां वर्त्तितव्यं त्रिरात्रं रसैर्व्वा गोशकृता प्रस्नवैर्व्वा।
देवव्रती स्याद्वृषभप्रदाने वेदावाप्तिर्गोयुगस्य प्रदाने। तथा गवां विधिमासाद्य यज्वा लोकानग्र्यान् विन्दते नाविधिज्ञः।
कामान् सर्व्वान् पार्थिवानेकसंस्थान् यो वै दद्यात् कामदुघाञ्च धेनुं। सम्यक् ताः स्युर्हव्यकव्यौघवत्यस्तासामुक्ष्णां ज्यायसां
सम्प्रदानं। ३६८५
न चाशिष्यायाव्रतायोपकुर्य्यान्नाश्रद्दधानाय न वक्रबुद्धये। गुह्यो ह्ययं सर्व्वलोकस्य धर्म्मो नेमं धर्म्मं यत्र तत्र प्रजल्पेत्।
सन्ति लोके श्रद्दधाना मनुष्याः सन्ति क्षुद्रा राक्षसा मानुषेषु। एषामेतद्दीयमानं ह्यनिष्टं ये नास्तिक्यञ्चाश्रयन्तेऽल्पपुण्याः।
वार्हस्पत्यं वाक्यमेतन्निशम्य ये राजानो गोप्रदानानि दत्त्वा। लोकान् प्राप्ताः पुण्यशीलाः प्रवृत्तास्तान्मे राजन् कीर्त्त्यमाना
न्निबोध।
उशीनरो विश्वगश्वो नृगश्च भगीरथो विश्रुतो यौवनाश्वः। मान्धाता वै मुचुकुन्दश्च राजा भूरिद्युम्नो नैषधः सोमकश्च।
पुरूरवा भरतश्चक्रवर्त्ती यस्यान्ववाये भारताः सर्व्व एव। तथा वीरो दाशरथिश्च रामो ये चाप्यन्ये विश्रुताः कीर्त्ति
मन्तः। ३६९०
तथा राजा पुण्यकर्म्मा दिलीपो दिवं प्राप्तो गोप्रदानैर्व्विधिज्ञः। यज्ञैर्द्दानैस्तपसा राजधर्म्मैर्मान्धाताभूद्गोप्रदानैश्च युक्तः।
तस्मात् पार्थ त्वमपीमां मयोक्तां वार्हस्पतीं भारतीं धारयस्व। द्विजाग्र्येभ्यः संप्रयच्छस्व प्रीतो गाः पुण्या वै प्राप्य राज्यं कुरूणां।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ तथा सर्व्वं कृतवान् धर्म्मराजो भीष्मेणोक्तो विधिवद्गोप्रदाने। स मान्धातुर्द्देवदेवोपदिष्टं सम्यक् धर्म्मं
धारयामास राजा।
इति नृप सततं गवां प्रदाने यवशकलान् सह गोमयैः पिवानः। क्षितितलशयनः शिखी यतात्मा वृष इव राजवृषस्तदा बभूव।
नरपतिरभवत् स देवताभ्यः प्रयतमनास्त्वभिसंस्तुवंश्च ताः स्म। नृपतिधुरि न गामयुक्तभूपस्तुरगवरैरगमच्च यत्र तत्र। ३६९५

इति श्रीमहाभारते अनुशासनपर्व्वणि आनुशासनिके पर्व्वणि दानधर्म्मकथने षट्सप्ततोऽध्यायः ॥ ७६ ॥

॥ वैशम्पायन उवाच ॥ ततो युधिष्ठिरो राजा भूयः शान्तनवं नृपं। गोदानविस्तरं धीमान् पप्रच्छ विनयान्वितः।
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ गोप्रदानगुणान् सम्यक् पुनर्म्मे ब्रूहि भारत। न हि तृप्याम्यहं वीर शृण्वानोऽमृतमीदृशं।
॥ वैशम्पायन उवाच ॥ इत्युक्तो धर्म्मराजेन तदा शान्तनवो नृपः। सम्यगाह गुणांस्तस्मै गोप्रदानस्य केवलान्।
॥ भीष्म उवाच ॥ वत्सलां गुणसम्पन्नां तरुणीं वस्त्रसंयुतां। दत्त्वेदृशीं गां विप्राय सर्व्वपापैः प्रमुच्यते।
असूर्य्या नाम ते लोका गां दत्त्वा तान्न गच्छति। पीतोदकां जग्धतृणां नष्टक्षीरां निरिन्द्रियां। ३७००